

Крук О.М.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва

Борисова С.Є.,

д-р. екон. наук, доцент,

професор кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва

Донбаська державна машинобудівна академія

м. Краматорськ, Україна

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТАРТАПІВ У НОВІЙ ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

За умов глобальної перебудови економічних процесів венчурне фінансування перетворюється на важливий чинник формування інноваційної політики держави. Для України, яка переживає одночасно етапи складного відновлення та інтеграції до європейського економічного простору, розвиток системи венчурного інвестування має не лише фінансове, але й стратегічне значення, оскільки дозволяє залучати приватний капітал до високоризикових, але перспективних проєктів, здатних створити нові робочі місця, підвищити технологічну конкурентоспроможність, сприяти переходу до економіки, заснованої на знаннях і технологіях. Венчурний капітал – це форма інвестицій у стартапи та молоді компанії, які мають інноваційний потенціал, але ще не можуть залучити традиційні кредити через високий рівень ризику. В українських умовах така модель фінансування почала активно розвиватися після 2014 року, коли внутрішній ринок зазнав структурних змін, а сектор ІТ став рушійною силою експорту. Українські стартапи, орієнтовані на створення нових технологічних рішень у галузях фінансів, енергетики, медицини, освіти та оборони, дедалі частіше стають об'єктами уваги міжнародних венчурних фондів. Останніми роками формується нова, більш стійка модель венчурного ринку, орієнтована на глобальні партнерства та соціальний вплив. Українські проєкти пропонують рішення з високою суспільною цінністю: від цифрової безпеки до агротехнологій і відновлюваної енергетики. Для інвесторів важливими критеріями стали не лише прибутковість, а й здатність стартапу підтримувати національну економічну стійкість [1].

Водночас українські стартапи стикаються з низкою викликів: недостатній доступ до раннього фінансування, складнощі з правовим оформленням інвестицій, відсутність єдиної національної політики підтримки інновацій та обмежений досвід у залученні іноземного капіталу. Часто венчурні угоди укладаються за межами України, що позбавляє державу частини податкових надходжень і ускладнює облік реального обсягу венчурного ринку. Упродовж останніх років простежується позитивна динаміка: створення державних ініціатив на кшталт Українського фонду стартапів, запуск акселераційних програм при університетах, поява корпоративних венчурних підрозділів у великих компаніях. Велику роль у розвитку цього сектору грає інституційна підтримка. Банківські установи, страхові компанії, бізнес-ангели та спеціалізовані фонди утворюють екосистему, де інновація перетворюється на товар. Для підвищення привабливості українських стартапів важливо впроваджувати фінансові гарантії, страхування інвестицій і прозорі механізми звітності. Перспективним напрямом є формування локальних інвестиційних кластерів, де поєднуються університети, технологічні парки та приватний бізнес. Значну роль у розвитку венчурного ринку відіграють цифрові платформи колективного фінансування, вони дозволяють залучати кошти від широкого кола інвесторів, спрощуючи процес входу для малого капіталу. Водночас український бізнес має потребу у розвитку фінансової грамотності, вмінні розробляти інвестиційні презентації, фінансові моделі та захищати інтелектуальну власність.

Загалом, венчурне фінансування відіграє важливу роль у модернізації економіки України, його подальший розвиток вимагає балансу між державним регулюванням і підприємницькою ініціативою, формування довіри між інвесторами та стартапами, а також створення зрозумілої екосистеми з мінімальними бар'єрами для входу. В перспективі саме венчурні інвестиції можуть забезпечити перехід від сировинної до інноваційної моделі розвитку, коли головною цінністю є не ресурси, а ідеї, технології та людський капітал, що підкреслює важливість детального аналізу чинників, від яких залежить становлення венчурного ринку в Україні (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні фактори розвитку венчурного фінансування в Україні

Категорія	Поточний стан	Проблеми	Потенційні рішення
Джерела фінансування	Активні приватні фонди, державні програми, гранти ЄС, корпоративні інвестори	Нестача внутрішніх фондів ранніх стадій	Створення регіональних венчурних фондів, пільгове оподаткування для інвесторів
Правове середовище	Часткове узгодження з європейськими стандартами	Відсутність спеціального закону про венчурні інвестиції	Розробка національної стратегії венчурного ринку, спрощення реєстраційних процедур
Інфраструктура підтримки	Працюють акселератори, хаби, стартап-фонди	Недостатня кількість в регіонах, низький рівень координації	Розвиток інноваційних кластерів на базі університетів
Міжнародна співпраця	Партнерства з ЄС, Польщею, США	Обмежений доступ до глобальних інвестиційних мереж	Інтеграція українських стартапів у міжнародні програми підтримки
Освітня та експертна база	Активне зростання підприємницької освіти	Недостатня практична підготовка з венчурного менеджменту	Розвиток навчальних програм і курсів у сфері інвестицій та інновацій

Джерело: складено авторами на основі [1-2]

Перспективи венчурного фінансування в Україні пов'язані з переходом економіки на інноваційну модель розвитку. Венчурний капітал вже виходить за межі ІТ-сфери та охоплює енергетику, аграрний сектор, медицину, оборонні технології та освіту. Зростає покоління підприємців, орієнтованих не лише на прибуток, а й на суспільну користь, що підсилює довіру міжнародних інвесторів і відкриває шлях до участі в глобальних програмах фінансування. Пріоритетним напрямом є формування внутрішнього ринку венчурного капіталу, здатного акумулювати ресурси страхових компаній, банків та пенсійних фондів для підтримки місцевих інновацій. У поєднанні з розвитком ринку корпоративних облігацій це може створити стійке джерело інвестицій у стартапи. Важливу роль відіграє розбудова венчурної інфраструктури (технопарків, бізнес-інкубаторів та акселераторів, які з'єднують науку з підприємництвом). Державна підтримка таких інституцій через гранти, податкові пільги та гарантії здатна підвищити життєздатність українських стартапів. Венчурне фінансування українських стартапів є не лише механізмом залучення коштів, а й основою нової економічної культури – культури інновацій, партнерства й відповідальності. Завдяки поєднанню фінансових, освітніх та інституційних зусиль Україна має шанс перетворитися на потужний центр технологічного підприємництва у Східній Європі.

Перелік посилань:

1. Романів А. Тенденції венчурного капіталу в українському підприємництві. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-17>
2. Іванов К. Венчурне фінансування: сутність, особливості та сучасний стан. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 7(277). С. 174-187. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-277-174-187>